

Ֆ. ԲՈՌՉԱՆՅԱՆ

ԵՐՎԵՍՏԻ ՎԵՍՏՏԵԿԵՎՈՐ ԴՈՐԺԻՉ ԿՈՄՊՈԶԻՏՈՐ ԴՆԵՆԵԼ ՂԱԶԱՐՅԱՆԸ

(Ծննդյան 70-ամյակի առթիվ)

Լրացավ սովետահայ երաժշտական կուլտուրայի ակադեմիկոս Նիկոլայացուցիչներից մեկի՝ Դանիել Ավագի Ղազարյանի ծննդյան յոթանասուն տարին:

Դանիել Ղազարյանը ծնվել է 1883 թվականի մայիսի 5-ին լեռնային Զարաբաղի Շուշի քաղաքում: Հայրը՝ Ավագը, եղել է գյուղական տառցիչ, դպիր և երբեմնակի զբաղվել է արհեստներով: Նա օժտված էր դուրեկան ձայնով և սիրում էր երգը:

Դանիելը դեռ փոքր հասակից մեծ հակում է ցուցաբերում դեպի արվեստը, առանձնապես դեպի նկարչությունն ու երգ-երաժշտությունը: Յոթ տարեկան հասակում նա նվագում էր սրնգի, իսկ յոթ տարեկան հասակում՝ ջութակի վրա: Դանիելն օժտված էր սուր և նուրբ լսողությամբ, կիրթ ճաշակով, դուրեկան ու զիլ ձայնով: Նա սկզբներում, իրենց տանը՝ սե-

ղանի, ապա դպրոցական հանդեսների վարդն էր կազմում:

Դանիել Ղազարյանը իր սկզբնական կրթությունն ստացել է Շուշի քաղաքի թեմական դպրոցում, որտեղ դործող երգեցիկ խումբը վաղուց ի վեր զբաղվել էր երաժշտասիր հասարակաճնության ուշադրությունը:

Դանիել Ղազարյանը հենց դպրոցում էլ ստացել է իր երաժշտական նախնական կրթությունը, ձեռք բերել անհրաժեշտ տեղականություններ, որոնք

հետագայում պետք եղան նրան՝ մասնակցելու Ս. Դեմուրյանի, Կարա-Մուրզայի, Գրիգոր Սյունու և Կոմիտասի երգեցիկ խմբերին: Երաժշտական ակնհայտ ընդունակությունների տեր երաժիշտը երկար ժամանակ չի կարողանում սակայն երաժշտական մասնագիտական կրթություն ստանալ: Նյութական սուղ պայմանները ստիպում են Դա-

նիելին առժամանակ զբաղվել արհեստով՝ հողալու բազմամարդ ընտանիքի ապրուստը:

1906 թվականին, 23 տարեկան հասակում, Դանիել Ղազարյանը անցնում է Բաքու՝ երաժշտական սիստեմատիկ կրթություն ստանալու: Բաքվի երաժշտական դպրոցի դիրեկտոր Գալմանը, պրոֆեսոր Պետրովը և վոկալիստ Միխայիլովսկայան, լսելով Դանիելի ձայնը և զգալով նրա երաժշտական որոշակի ընդունակությունները, մեծ հաճույքով ընդունում են նրան վոկալ ֆակուլտետում՝ ձայնը մշակելու: Ուսումնասիրելով երիտասարդը 1906—1907 թվականներին միաժամանակ սովորում է նաև Բաքվի բանվորական գիշերային ինստիտուտի ուսաց լեզվի և օտար լեզուների ֆակուլտետներում և դեռ ժամանակ է գտնում զբաղվելու հասարակական երաժշտական աշխատանքներով: Կազմակերպում է բանվորական երգեցիկ խմբեր, հանդեսներ և երեկույթներ՝ Բալախանիում, Թիլի-էյբաթում, Սաբունչիում և բանվորական այլ ավաններում:

1907 թվականին Դանիել Ղազարյանը տեղափոխվում է Թրիլիսի և ընդունվում պետական երաժշտական դպրոցը (հետագայում կոնսերվատորիան) սովորելով պրոֆեսորներ Էնրիկո Բրոշիյի, Զ. Պալիաշվիլու, Ն. Նիկոլաևի, Ն. Չերեպինի և Հարումանի մոտ: 1917 թվականին ավարտելով երաժշտական դպրոցը, Դանիել Ղազարյանն այնուհետև ամբողջովին նվիրվում է ստեղծագործական բեղմնավոր աշխատանքի:

Քառասուն տարվա ընթացքում Դանիել Ղազարյանը աշխատել է երաժշտական մասսայական դպրոցներում և մանկավարժական ուսումնարաններում որպես երգի-երաժշտության դասատու, կազմակերպել է քառաձայն և մանկական երգեցիկ խմբեր, համերգներ, երեկույթներ ու ցերեկույթներ, գրել է մանկական օպերաներ, երաժշտական դրամաներ և այլն:

Դանիել Ղազարյանը թե՛ ուսանողության շրջանում և թե՛ հետո 40 տարվա ընթացքում հորինել է շուրջ 600 մանկական, մասսայական էստրադային և դործիքային ստեղծագործություններ, որոնց թվում 5 մանկական օպերա («Գայլը», «Հաղթված բազեն», «Անդործ մանուկ», «Տիկնիկի պտակը»,

«Փոքրիկ կառուցողները»), երկու երաժշտական դրամա («Սոս և Վարդիթեր», «Գիքորը»), երաժշտական պատկերներ («Պապն ու շաղգամը», «Փիսիկի գանդատը») և այլն: «Հանջեր մարջանը», «Անուշ գարունը», «Ուտին», «Աշնան գիշերը», «Քույր իմ նազելին», «Նոսրես տալիս չես գալիս»ը, որոնք դարձել են շատերի սիրած երգերը, հենց սկզբից ունկնդրին գրավում են իրենց հմայիչ երաժշտականությամբ, խորը հուզականությամբ ու ջերմությամբ:

Կոմպոզիտորի աջնպիսի երգերը, ինչպես «Գյուլջի աղջիկ», «Սովետական գարուն», «Զորան-շորան», «Կոլխոզի աղջիկ», «Առավալի երգը», «Մայիսը սիրուն» և այլն, հաճախ կատարվում են ռադիոյով, համերգների ժամանակ և հանդիսանում են սովետական շրջանում ստեղծված լավագույն ժողովրդական երգեր: Նրանք լայն ընդունելություն են գտել ժողովրդի կողմից, շնորհիվ իրենց կարճ և բովանդակալից երաժշտական ֆրագմենտի և աշխույժ ուրվի:

Մանկական գրականությունը Դանիել Ղազարյանի տարերքն է. նա իր լավագույն զգացմունքները նվիրել է մանուկներին, թե՛ իբրև մանկավարժ-դասատու և թե՛ իբրև ստեղծագործող: «Փիսիկի գանդատը», «Միրուն թիթեռ» և մոտ 300 այլ երգեր հանդիսանում են հայ մանուկների ամենասիրելի ստեղծագործությունները:

Քառասուն տարվա ընթացքում Դանիել Ղազարյանը կազմակերպել է մի շարք երգեցիկ խմբեր Հայաստանի, Վրաստանի, Ռուսաստանի այլևայլ քաղաքներում:

Ուշագրավ է Դանիել Ղազարյանի նրևան քաղաքում կազմակերպած ուսուցչական երգեցիկ խումբը, որ առաջնություն շահեց թե՛ Հայաստանի ռեսպուբլիկական երգեցիկ խմբերի ստուգատեսում և թե՛ 1945 թվականին Մոսկվայում կայացած միութենական երգեցիկ խմբերի ստուգատեսում:

1950 թվականին Դանիել Ղազարյանը կազմակերպեց Նրևանի միջքաղաքային դպրոցական կենտրոնական երգեցիկ խումբ բաղկացած 500 հոգուց:

Անվանի կոմպոզիտորը և երաժշտագետը Վեհափառ Հայրապետի և Հոգևոր Ծննդաբանի վերատեսուչ Մ. Մինասյանի հրավերով կազ-

մակերպեց էջմիածնի Հոգևոր Ճեմարանի սաների երգեցիկ խումբը, որը բարձր արվեստով կատարում է հայ հոգևոր և ժողովրդական երգեր, ելույթ ունենում տոների և հանդեսների ժամանակ:

Դանիել Ղազարյանը մեծ աշխատանք է տարել նաև կույրերի երաժշտական դաստիարակության գործում: 1932 թվականին նա հաջողությամբ կազմակերպել է կույր երեխաների երգեցիկ խումբ ու նվագախումբ, որոնք բազմիցս ելույթներ են ունեցել Սովետական Հայաստանի մի շարք քաղաքներում, համերգներ տվել Հայֆիլհարմոնիայի դահլիճում, մեծ ընդունելություն գտնելով մայրաքաղաքի երաժշտասեր հասարակության կողմից:

Իր բեղմնավոր գործունեության հենց սկզբից Դանիել Ղազարյանն աչքի է ընկել նաև որպես ակտիվ հասարակական գործիչ, և դեռ է Թբիլիսիի հարց երաժշտական ընկերության ակտիվ անդամներից մեկը, հիմնադրել է Կովկասյան խորային ընկերություն-

ներ, դեկավարել Երևանի Քաղսովետի ժողովրդական կրթության գեղարվեստական բաժինը, կրթել և դաստիարակել է բազմաթիվ սերունդներ:

Դանիել Ղազարյանը մոտ 15 տարի աշխատում է Մանկավարժական կաբինետում, որպես երգ-երաժշտության մեթոդիստ. նա գրել է և կազմել մի շարք դպրոցական երգարաններ:

Սովետական Կառավարությունը բարձր դնահատելով Դանիել Ղազարյանի երկարամյա երաժշտական ու մանկավարժական գործունեությունը, պարգևատրել է նրան Լենինի շքանշանով ու մի շարք մեդալներով, շնորհել արվեստի վաստակավոր գործչի և վաստակավոր ուսուցչի կոչում: 70-ամյա երաժիշտը երիտասարդական ավյունով ու ջերմությամբ շարունակում է իր բեղմնավոր ստեղծագործական աշխատանքը, դաստիարակում է նորանոր կադրեր, ստեղծում մեր ժամանակին վայել բարձրարժեք երաժշտական գործեր:

